

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Film om "Balibo five"

I Merdeka nr. 44 skrev jag att Tony Maniatys kritikerrosade bok *Shooting Balibo: Blood and Memory in East Timor* då nyligen hade blivit filmatiserad med titeln "Balibo". Denna 106 minuter långa spelfilm finns nu med undertexter på svenska och är en djupt deprimerande och skakande skildring av upptakten till den indonesiska invasionen av Östtimor den 7 december 1975. I filmens början sägs det att det är en sann berättelse som skildras. I slutet framkommer det att den är baserad på journalisten Jill Joliffes bok *Balibo: Cover-up*, något som således strider mot den angivna uppgiften i nr. 44.

Temat är de mycket omtalade morden den 16 oktober 1975 på journalisterna Greg Shackleton och Tony Stewart från Australien, nyzeeländaren Gary Cunningham samt britten Brian Peters och Malcolm Rennie som hade rest till Östtimor för att rapportera om Indonesiens aggressionspolitik. Indonesiens officiella version av händelsen är att de så kallade Balibo five föll offer för korseld mellan indonesisk militär och soldater från Östtimors största parti Fretilin och att händelsen är ett avslutat kapitel. Den pensionerade översten Gatot Purwanto, som var vittne till morden, har dock uppgivit att de berodde på skottlossningen från huset journalisterna vistades i. Ögonvittnen hävdar att det var regelrätta avrättningar och offrens anhöriga har länge hävdats att den indonesiska versionen, som också Australiens regering anslutit sig till, är en lögn. I filmen skildras händelsen som mord utförda av indonesiska militärer.

Hela händelseförloppet berättas genom den australiske journalisten Roger East. I Darwin träffar East Fretilins utrikesminister José Ramos-Horta och får därmed reda på Balibo-morden som Australiens regering höll tyst om. Horta uppmanar därför East att åka till Östtimor vid en tidpunkt då gränsstrider pågick och en indonesisk invasion var väntad. East reser från Dili till gränstaden Maubara innan han med stora vedermödor lyckas ta sig vidare till Balibo. Då och då

visas tillbakablickar på journalisternas arbete – bl.a. när Greg Shackleton skriver "Australia" på huset gruppen stannar i för den egna säkerheten. Attacken mot dem och deras försök att skydda sig genom att låsa in sig i huset visas. En av journalisterna går sedan ut för att säga vilka de är, men kort därefter skjuts alla ihjäl.

Horta reser med East och uppmanar honom att inte åka till Balibo, eftersom det är för farligt. Nu uppstår ett slagsmål mellan dem och båda hamnar i simbassängen. East står på sig och tar sig till Balibo, där han finner blodstänk på väggarna i huset där journalisterna vistades. Sedan reser han tillbaka till Dili, där han är den ende utländske journalisten under den indonesiska invasionen. Indonesiska soldater vet om hans närvaro och medan han håller på att läsa upp en rapport från invasionen för en skrivmaskinist tränger soldater in och börjar skjuta, varefter East förs till Dilis hamn och trots envetna protester skjuts ihjäl.

Filmens innehåll motsvarar det mesta jag känner till om händelsen, men grälet mellan Horta och East är en helt ny uppgift. Den otäcka attacken mot journalisterna levandegör det brutala överfallet. Genom att East spelar filmens huvudroll går det också att få en uppfattning om hur han var som människa. Efter Balibo-morden blev Östtimors ställning alltmer utsatt alltmedan omvärlden vände ryggen till. President Gerald Fords och utrikesminister Henry Kissingers besök i Jakarta dagarna före invasionen är omnämnt, men inga regeringsrepresentanter varken från USA eller Australien är med, något som hade varit på sin plats. I slutet framkommer att inga av de skyldiga för morden i Balibo har ställts inför rätta. Man får se när Horta representerade Östtimor i FN och när han återvände till hemlandet 1999. Sammanfattningsvis är filmen sevärd genom att den presenterar Balibo-morden och Easts försök att reda ut händelsen och rapportera från Östtimor på ett fångslande sätt.

Gabriel Jonsson